

Posudek diplomové práce Znojemský oltář. Vizuální kultura v Podunají, Praha 2021

Autorka práce: Bc. Kateřina Bartuňková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Michaela Ottová, Ph.D.

Diplomová práce se věnuje komplikovanému a v literatuře hojně studovanému tématu, které nemá dosud jednoznačné řešení. Jde o problematiku kontextu vzniku a podoby Znojemského oltáře, z doby kolem roku 1440, dnes chovaného v Rakouské galerii ve Vídni. Posouzení dosavadních přístupů k tématu a jejich vyhodnocení je hlavním těžištěm práce.

Autorka práce přistoupila k úkolu velmi odpovědným způsobem. Pro zpracování tématu byl zásadní její dlouhodobý pobyt ve Vídni (v rámci programu Erasmus), což jí umožnilo jak důkladné studium artefaktů, tak přístup k literatuře. Práce je logicky strukturovaná na část věnovanou obsáhlému přehledu dosavadní literatury, včetně autorčina zajímavě uchopeného kritického hodnocení historiografických přístupů. Část druhá je rozdělená do kapitol věnovaných malované „všednodenní“ straně oltářního retabla a „sváteční“ části s reliéfy. Obě tyto kapitoly jsou opět přehledně členěny, šťastně je připojeno i závěrečné hodnocení, sumarizující osobní názor diplomantky. Třetí samostatná kapitola je věnována hypotézám o původním určení oltářního nástavce, jeho objednateli a funkci v rámci liturgického provozu kostela sv. Mikuláše ve Znojmě, včetně náboženských specifik městských elit (bratrstvo Božího Těla).

Podobu obsáhlé práce (202 stran textu, 126 obrázků) bohužel nepříznivě ovlivňuje zanedbání stylistické a jazykové redakce. Souvětí jsou složitá (ovlivnění syntaxí německého jazyka), v některých případech dokonce postrádají smysl (např. s. 24–25, 103); opakují se slova a dokonce se objevují i gramatické chyby ve shodách podmětu s přísudkem, což ve výsledku snižuje kredibilitu výkladu i postulovaných hypotéz. Nepříliš reflektovaně se používá odborná terminologie (viz např. termín umělecko-historický konstrukt), opět snad v souvislosti s překlady z německého jazyka. Práce nebyla v poslední fázi před odevzdáním konzultována s vedoucí práce a na tyto formální, ale bohužel i věcné nedostatky nemohlo být upozorněno.

Základní otázkou, která před autorkou stála, bylo přezkoušení dosavadních hypotéz o regionálních a dílenských možnostech vzniku oltáře, pro něž je charakteristická stylová divergence či pluralita a nevyrovnaná výtvarná kvalita (malířská část zhotovená ve stylovém modu pozdního krásného slohu, sochařská část reagující na progresivní směr tzv. frankoflámského realismu). Tento moment může být nahlížen rozdílnými přístupy, za použití různorodých teoretických schémat. S touto problematikou souvisí dvě obtížné otázky: 1. kdo byl původcem vyhraněného, teologicky propracovaného, obsahově-výtvarného konceptu, zda to byl malíř či sochař, objednatel nebo konceptor. 2. zda je nutné předpokládat vznik díla v jednom dílenském provozu, či jaký byl charakter spolupráce malířů a sochařů. Autorka na základě podrobného formálního a ikonografického rozboru (motivů i celých scén) zaujala stanovisko o vzniku retablu ve Vídni a odmítla hypotézy o neúplnosti pohyblivých součástí oltáře. Jeho malířskou část odepsala z hypotetického oevru Mistra Friedrichova oltáře a spokojila se s blíže neurčenou vídeňskou dílnou, která měla blízko k tzv. Mistru Pašijových desek. Při srovnání malířské a sochařské části a hledání technologických specifik se bohužel nemohla opřít o srovnávací studium stratigrafie barevných vrstev, relevantních výsledků technologické analýzy, ani o kompletní dokumentaci přípravných kreseb. Její závěry tak mají spíše pracovní charakter a vycházejí z hodnocení literatury a vlastního stylově-kritického hodnocení.

Dle Kateřiny Bartuňkové pochází styl reliéfní část Znojemského oltáře z blíže nekonkretizované bavorské dílny (či spíše od sochařského mistra bavorského školení či zkušenosti), působící ve Vídni, která ovšem není identická s dílnou či okruhem Jacoba Kaschauera, působícího při vévodském dvoře

Albrechta V. ve Vídni. Tzv. plastickou malbu, použitou na sváteční části oltáře, vykládá s využitím prací Roberta Suckaleho a Wilfrieda Franzena jako specifické zapojení pašijové tematiky do nových souvislostí tzv. melckých reforem první poloviny 15. století. Progresivní výtvarný styl reliéfů tak vyjadřuje a komentuje společenské a duchovní tendence aktuální na vídeňské univerzitě této doby, což dobře konvenuje i známé hypotéze o objednatelském vstupu Albrechta Habsburského. Naopak výběr konzervativního stylového módu na všednodenní straně oltáře je autorkou zdůvodněn „zanepřázdněností“ malířských dílen ve Vídni (s. 196). Tyto hypotézy jsou relevantní.

Autorka zpracovala složité téma vizuální kultury v Podunají v první polovině 15. století erudovaně. Je znát, že její orientace v dochovaném materiálu i literatuře je velmi dobrá. Samotné práci uškodilo narativní pojetí, tedy obsáhlost práce, na jejíž redakci a zestručnění už nezbyl čas. Obsahově je ale práce důležitým příspěvkem k diskuzi o této problematice a z tohoto důvodu práci doporučuji k obhajobě.

Diplomovou práci Kateřiny Bartuňkové navrhuji klasifikovat „velmi dobře“.

V Praze dne 14. 6. 2021

doc. PhDr. Michaela Ottová, Ph.D., vedoucí práce